

viiden tai peräti kymmenen dollarin setelin messukolehtiin. Jälkisosialistisessa Puolassa moni asia on tietenkin toisin. Riippuvuus ennen niin vihatusta valtiosta on nyt tullut tuskallisen selväksi säännöllisen tulon menettämisen myötä. Siirtotyöläisyyskin on muuttanut muotoaan. Nykyisin tehdään lyhytaikaisempaa keikkatyötä Eurooppaan Yhdysvaltojen sijaan. Länsirahaan yhdistetään vapahtajan roolin sijaan uhkakuvia, joissa Länsi tulee ja ostaa Puolan. Ulkomailla ansaittua länsivaluuttaa arvostetaan yhä, mutta Pinen mukaan on havaittavissa myös puheen tasolla ilmenevää oman valuutan suosimista länsivaluutan kustannuksella ja halua tukea uutta, tärkeäksi koettua Puolan valtiota.

Rosamund Shreevesin artikkelin ”Broadening the Concept of Privatization: Gender and Development in Rural Kazakhstan” lähtökohtana on yksityistetty maatalo, Kairat-nimisen informantin tila Kazakstanissa, jonka avulla Shreeves lähtee purkamaan yksityistämiseen liittyviä ongelmia. Uudistajien tavoitteena oli luoda yksityisrittäjyyteen perustuva, taloudellisesti tehokas ja markkinoille suuntautunut maatalo, ja aluksi Kairatin tila vaikutikin malliesimerkiltä. Kenttätöön myötä todellisuus osoittautui kuitenkin monimutkaisemmaksi. Kairat oli ehkä yksityisrittäjä, mutta ei yksin. Tilaan liittyi tavalla tai toisella sanka joukko läheisiä ja kaukaisia sukulaisia sekä ystäviä ja tuttavvia. Vaikka tila oli rekisteröity Kairatin nimiin, hänen kaksi veljeään ja yksi venäläinen ystävä olivat myös sen virallisia jäseniä osallistuen täysipainoisesti tuotantoon ja markkinointiin. Kaikkien miesten vaimojen osuus oli niin ikään merkittävä, vaikkei virallisesti tunnustettu. Kairatin entinen työtoveri toimitti tietoja läheisen kaupungin hintatasosta.

Kairatin kahta sisarta oli kiittämisen siitä, että tilalle oli ylipäättään saatu koneita, jyviä ja lannoitteita; ne olivat peräisin sisarten sovhoosista, josta sisaret yhä hankkivat kaikenlaista sekä organisoivat tilan tuotteiden myyntiä omien verkostojensa kautta. Se että Kairat oli ylipäättään saanut tilan virallisesti rekisteröityä oli osittain korkea-arvoisten sukulaisten ansiota; tästä taas oli kiittäminen hänen vanhempiaan, jotka panostivat paljon verkostonsa muodostamiseen ja ylläpitämiseen. Lisäksi ei ollut aina lainkaan selvää, suuntautiko tuotanto markkinoille vaiko sittenkin ”omaan” – siis koko laajan sukuverkoston – kulutukseen. Selviytymisen näkökulma olikin merkittävä, ja tätä puolta korostivat erityisesti Kairatin sisaret, jotka näkivät tilan laajennetun sukuverkoston resurssina. Shreeves huomauttaakin, että sukulaisuus käsitteenä sisältää jännitteitä ja konfliktteja, jotka kuitenkin ajan myötä tulivat tarkkailijalle yhä selvemmiksi. Muutamaa vuotta myöhemmin Kairat päätti, että tilan ei ole enää mahdollista elättää säännöllisesti koko sukua. Tämä päätös loukkasi sisaria syvästi ja sai heidät tekemään tiliä omasta työpanoksestaan tilan hyväksi. Shreevesin tutkimus kuvaakin kiinnostavasti sitä, miten markkinat vaikuttavat suku-

laisuussuhteisiin ja muokkaavat niitä uudella tavalla. Tämä kysymys tulee jälkisosialismin oloissa yhä tärkeämmäksi eikä sitä ole vielä juurikaan tutkittu. Shreevesin muutoin kiinnostavan artikkelin puutteena on kuitenkin se, että sekä verkostojen merkitys ja sukupuoleen liittyvät käsitkset mielletään paikallisiksi, Keski-Aasialle tyypillisiksi ilmiöiksi, jolloin niiden yhteydet laajempaan jälkisosialistiseen kontekstiin jäävät huomiotta. Samoin oli sin toivonut enemmän viitteitä siihen laajan tutkimukseen, jota verkostoista ja sukupuolinarraatiiveista on ilmestynyt, esimerkiksi Alena Ledenevan, Markku Lonkilan tai Sarah Ashwinin tutkimuksiin.

Kuten kokoelmateoksiin usein, myös Mandelin ja Humphrey kirjaa mahtuu myös hie man epätasaisempia artikkeleja. Toisaalta kirjan ehdottomana ansiona on se, että siinä esittäytyy joukko entuudestaan tuntemattomampia nuoremman polven tutkijoita, joiden työt ovat kiehtovia ja ansaitsevat tulla laajemminkin tunnetuiksi. Kirja on kiinnostava paketti, jota voi lämpimästi suositella – vai sanoisinko markkinoida – kaikille markkinoista, arjen taloudesta ja mikrotutkimuksesta kiinnostuneille.

Anna-Maria Salmi

Autoritarismin taakka

Autoritäre Regime in Ostmittel- und Südosteuropa 1919-1944. Hrsg. von Erwin Oberländer, Rolf Ahmann, Hans Lemberg, Holm Sundhausen. **Schöningh: Paderborn a.o. 2001. 697 s.**

Keskinen Itä-Eurooppa ja Kaakkois-Eurooppa toimivat maailmansotien välisenä aikana dynaamisena koekenttänä poliittiselle

järjestelmälle, joka sijaitsi eräänlaisessa tyhjiössä, fasismin ja demokration välimaastossa. Kun fasismin italialaisten ja kansallissosialististen / saksalaisten muotojen tutkimus on viime vuosikymmeninä jatkuvasti edistynyt, maailmansotien väliset keskisen Itä-Euroopan ns. epäonnistuneet demokratiat (*failed democracies*) ovat jääneet vähemmälle huomiolle – niin teoreettisen kuin em-

piirisen tutkimuksenkin kohteina. Suhteellisen varhaisesta esiintulostaan huolimatta on käsitettävä autoritarismin *Systemtypus sui generis* -merkityksessä (Juan Linz) selvitetty tähän mennessä vain sieltä täältä. Vielä vähemmän siihen on paneuduttu, kun on tutkittu Venäjän/Neuvostoliiton sekä Saksan välisen aiemman puskurivyöhykkeen valtioita. Arviotavana oleva teos rakentuu artikkeleista, joita ovat koonneet saksalaiset alan johtavat asian tuntijat. Se pyrkii tarjoamaan laajan katsauksen niistä alueen 11 valtiosta, jotka omaksuivat jonkin autoritaarisen hallinnon muodon maailmansotien välisenä aikana. Teoksen kirjoittajat ovat pääosin lähtöisin juuri kyseessä olevasta osasta Eurooppaa ja he ovat osa 1990-luvun puolivälissä luotua tutkijoiden verkostoa¹.

Teos jakautuu kahteen osioon, joissa erotetaan kaksi mainittua maantieteellistä aluetta. Edellinen niistä on keskinen Itä-Eurooppa (*Ostmitteleuropa*) eli Baltian maat, Puola, Unkari, Slovakia ja Itävalta². Jälkimmäinen on Kaakkois-Eurooppa käsittäen Romanian, Jugoslavian (vuoteen 1929 Serbien, kroaattien ja sloveenien kuningaskunta), Bulgarian, Albanian ja Kreikan. Edelliselle alueelle demokratian kriisi tuotti lähinnä presidenttiyteen perustuvia diktatureja. Sen sijaan jälkimmäiselle alueelle, esidemokraattisiksi määriteltäviin olosuhteisiin, kehittyi Balkanin ns. kuningas-diktatureja. Teoksen kumpaakin osiota edeltävät toimittajien johdannot: Erwin Oberländer on kirjoittanut keskistä Itä-Eurooppaa (s. 3-17) ja Holm Sundhauksen Kaakkois-Eurooppaa (s. 337-348) koskevan katsauksen. Ne tarjoavat lukijalle tiivistetyn, mutta arvokkaan analyysin teoksen johtopäätöksistä. Sitä paitsi niihin sisältyy vertaileva näkökulma, mikä ilmenee harvemmin teoksen artikkeleissa.

Teoksen ainoassa metodisesti vertailevassa artikkelissa Jerzy Kochanowski tarkastelee joksikin vaikeaselkoisesti Hortyn Unkarin ja Pilsudskin Puolan autoritatiivisia hallintotapoja (s. 19-94). Kochanowski kyllä huomii, että näiden kahden maan vertailu saattaa olla kaukaa haetua ajatellen Puolan asemaa Versailles'n rauhanratkaisujen ja Trianonin sopimuksen määräämän järjestyksen yhtenä päähyötynä. Unkari oli puolestaan menettänyt kaksi kolmasosaa alueestaan ja noin 60% sotaa edeltäneestä väestöstään. Kaikesta huolimatta Kochanowski perustelee näkemyksensä vakuuttavasti ja enin osa hänen analyysistään noudattelee koko teosta koskevia tutkimuksellisia kriteerejä (s. X, esipuhe).

Maailmansotien välinen autoritarismin on tunnistettavissa lähes ideaalisessa muodossaan Baltian presidenttiyteen perustuneissa diktatureissa. Silti puhuttaessa erityisesti Ulmaniksen Latviasta ja Pätsin Virosta tilaisuus molempien järjestelmien vertailevaan analyysiin on jäänyt valitettavasti hyödyntämättä. Ago Pajurin artikkelissa Virosta (s. 163-213) sekä Inesis Feldmaniksen (s. 215-248) ja Ilgvars Butuliksen (s. 249-298) Latviasta käsittelevissä artikkeleissa keskiössä ovat kyseisten maiden kansalliset lähtökohdat. Artikkelit olisivat varmasti hyötäneet kummankin maan vertailusta vähintään siksi, että tutkimusmaaperää ovat muokanneet jo varsin hyvin sellaiset teokset kuin Piotr Lossowskin varhainen tutkimus Baltian valtioista vuoteen 1934 unohtamatta myöskään Georg von Rauchin ja Seppo Myllyniemen tutkimuksia³.

Muutoinkin monipuolista analyysiä Baltian hallintojärjestelmistä täydentävät L'ubomir Liptákin artikkeli Slovakiasta toisen maailmansodan aikana (s.

299-333) sekä Emmerich Tálos'n vahvasti sosiologiset huomiot siitä, mitä hän kutsuu austrofasismiksi (s. 143-162).

Kaakkois-Euroopan kuningas-diktatureja koskevassa osiossa Holm Sundhauksen taitava synteesi tarjoaa silti jo laajempaakin vertailua. Hänen mukaansa Balkanin hallintojärjestelmien sisällyttäminen yhden ainoan käsitte-kategorian alle on oikeastaan mahdotonta ellei uskaltauduta äärimmäisiin yksinkertaistuksiin. Nuo järjestelmät, kuten Sundhauksen huomii, eivät olleet läpeensä konservatiivisia eivätkä "fasistoidja" (*fascistoid*) – hän jättää termin fasistinen sikseen. Vain osittain ne olivat *Erziehungs-* tai *Modernisierungs-*diktatureja. Ne eivät olleet lainkaan porvarillisia, sillä porvariston puuttuminen oli tunnusmerkillistä tuolle alueelle aivan kuten on nykyäänkin. Balkanin diktatuurit lainasivat valikoivasti sekä konservatiivisesta että nationalistisesta perinteestä aivan samoin kuin fasismistakin. Toisaalta ne olivat selkeästi antiliberalistisia, toisaalta ne olivat suuntautuneet voimakkaasti muutokseen. Niiden yhteisenä nimittäjänä oli autoritatiivisen keskusvallan synty monarkin ympärille (lukuun ottamatta Metaxas'n Kreikkaa). Juuri siksi ne on määritelty kuningas-diktatureiksi. Toinen alueen kaikkiin kuningas-diktatureihin liittynyt yhteinen tekijä oli joukkokannatuksen lähes täydellinen puuttuminen – tässä suhteessa niiden vastakohtia olivat fasistiset liikkeet kuten Codreanun *rautakaarti* Romaniassa.

Romaniaa ja Jugoslaviaa on käsitelty teoksessa perusteellissimmin. Edellisestä on kaksi artikkelia ja jälkimmäinen neljine artikkeleineen muodostaa oikeastaan oman kokonaisuutensa.

Hans-Christian Maner, joka tukeutuu pitkälti erinomaiseen väitöskirjaansa, arvioi niitä edel-

lytyksiä, jotka auttoivat Kaarle II:sta nousemaan valtaan vuonna 1938 (s. 431-469)⁴. Hänen ajatuksia herättävä artikkelinsa lukeutuu teoksen parhaisiin. Maner havaitsee selvän jatkuvuuden Karlin valtaannousua, vuotta 1938 edeltäneen muodollisesti demokraattisen järjestelmän sekä sitä seuranneen kuningas-diktatuurin välillä. Lisäksi hän määrittää ennakkoehtoja länsimaisytyyppisen demokraattisen järjestelmän muotoutumiselle. Jotkut niistä juontuvat rakenteellisista tekijöistä, jotkut ovat ”itse aiheutettuja” kuten epäpätevät hallinnolliset ja poliittiset toimintatavat. Maner osoittaa kuitenkin vääräksi Wolfgang Höpkenin lyhytnäköisen johtopäätöksen ”epäonnistumisen teleologisuudesta” (*Teleologie des Scheiterns*). Se on usein esitetty tulkinta Kaakkois-Euroopan olosuhteista ennalta annettuina *a priori*, joihin demokratiaa on yritetty sovittaa.

Florin Müller jatkaa ajallisesti Manerin analyysiä tarkastellessaan Romanian kolmea autoritaarista hallintotapaa: Kaarle II:n kuningas-diktatuuria (helmikuusta 1938 syyskuuhun 1940), nk. kansalliss-legioonaalaista valtiota eli konservatiivisen eliitin ja upseereiden johtamaa hallintoa (syyskuusta 1940 tammikuuhun 1941) sekä kenraali, sittemmin marsalkka Antonescun sotilasdiktatuuria (tammikuusta 1941 elokuuhun 1944) (s. 471-498). Valitettavasti Müller jättää kahden jälkimmäisen hallintotavan käsittelyn vähemmälle. Hänen keskittymisensä Kaarle II:n ja tämän kuningas-diktatuuriin antaa jossain määrin harhaanjohtavan kuvan Romanian tapauksesta. Ikään kuin Romania voitaisiin sovittaa yleiseen malliin kuningas-diktatureista, vaikka monet poikkeukselliset piirteet erottivat sen tuon alueen muista valtioista.

Teoksen neljä viimeistä artik-

kelia tarkastelevat Jugoslavian poliittista järjestystä tai oikeastaan sen jäänteitä niin maailmansotien välillä kuin sota-aikanakin. Laslo Sekelj luo katsauksen hallintotapoihin kuningas Aleksanterin kuningas-diktatuurista aina Titon Jugoslaviaan (s. 499-537). Tihomir Cipek tarkastelee Kroatian eliittejä sekä niiden suhdetta Aleksanterin diktatuuriin vuosina 1929-1934 (s. 539-575). Milan Risticin artikkelin aiheena on serbialainen yhteistoimintamies, kenraali M. Nedic vuosina 1941-1944 (s. 633-687). Osuuden kaikkein omaperäisin artikkeli on kuitenkin Predrag Markovicin. Hän selvittää, kuinka yleinen mielipide legitimoii kuningas-diktatuuria vuosikymmen ennen sotaa (s. 577-631). Markovic esittää tarkan, hyvin dokumentoidun analyysin massamedian varhaisimmasta järjestelmällisestä hyödyntämisestä jugoslavalaisessa yhteiskunnassa. Hänen artikkelinsa on erityisen merkittävä, koska tämän kaltaisen tutkimus ei ole vielä täysin saavuttanut akateemisia pii-rejä.

Kiinnostavia ovat myös kolme suppeahkoa Albaniaa, Bulgariaa ja Kreikkaa koskevaa tarkastelua (Susanne-Sophia Spiliotis, s. 403-430). Nikolaj Poppetrov viittaa käsitellessään Bulgarian autoritarismia tähän mennessä varsin kaihdettuun näkökohtaan: sotien välinen autoritarismi valmistui noissa maissa tietä sodan jälkeiselle sosialismille (s. 379-401). Juuri tätä seikkaa – ja painottaen enemmän jatkuvuutta kuin epäjatkuvuutta – on äskettäin korostanut Dieter Segert. Näkemys tuottanee tulevana vuosina varmasti jatkotutkimusta⁵.

Anila Habibi on myös ottanut huomioon yhtenevyyden Albanian sotien välisen diktaattorin, kuningas Zogin hallinnon sekä sodan jälkeisen sosialistisen järjestyksen välillä (s. 349-378).

Hän selvittää, kuinka molemmat poliittiset järjestelmät olivat tehotomia, oikeastaan lähes täysin kykenemättömiä muovamaan Albaniasta modernia yhteiskuntaa. Oikeutetun pessimistisesti hän päätelee, ja enemmän kuin vihjaisten alueen nykyiseen *status quohon*: ”Tähän mennessä ei ole ollut minkäänlaista yleisuunnitelmaa, joka olisi kyennyt tekemään hajanaisista, epäprodukttiivisista yhteiskunnista monimuotoisia ja tuottavia” (s. 378).

Arvioitavana oleva teos kärsii vertailevan lähestymistavan puutteesta sekä muutamien artikkelien paikoittaisesta heikkuudesta. Siitä huolimatta se tarjoaa lukijalleen tähän mennessä laaja-alaisimman ja myös parhaan johdatuksen sotien välisen itäisen Euroopan ”autoritaariseen internationaaliin” (Kochanowskin *autoritäre Internationale*). Teos antaa varmasti virikkeitä niin tuon alueen kuin koko aikakaudenkin tutkimukseen. Epäilemättä se vauhdittaa autoritarismin tutkimusta omana itsenäisenä, analyttisenä kategorianaan.

Englannista suomentanut
Antti Ruotsala

- 1 Ks. *Autoritäre Regime in Ostmitteleuropa* (hg. v. Erwin Oberländer, Hans Lemberg und Holm Sundhaussen/Institut für Osteuropäische Geschichte), Mainz 1995.
- 2 Tässä Itävalta määritellään Itävalta-Unkarin seuraajavaltiona kuuluvaksi valtioihin, joista käytetään nimitystä *Ostmitteleuropa*.
- 3 Lossowski, Piotr, *Kraje baltyckie na drodze od demokracji parlamentarnej do dyktatury 1918-1934*, Wrocław 1972.
- 4 Maner, Hans-Christian, *Parlamentarismus in Rumänien (1930-1940). Demokratie im autoritären Umfeld*,

München 1997 [Südosteuropäische Arbeiten 101].
5 Segert, Dieter, *Die Grenzen Osteuropas. 1918, 1945,*

1989 - *Drei Versuche im Westen anzukommen,*
Frankfurt a.M. 2002.

2000-luvun venäläinen Berliini

Wladimir Kaminer: *Marssimusiikkia.* Suom. Hannu Väisänen. Hämeenlinna: Karisto Oy, 2002.

Wladimir Kaminer: *Russian Disco.* Transl. Michael Hulse. London: Random House, 2002.

1920-luvun alussa Saksassa asui puoli miljoonaa vallankumousta paennutta venäläisemigranttia. Suurin osa heistä oli asettunut Berliiniin, jossa toimi kymmeniä venäläisiä kirjankustantamoita, sanoma- ja aikakauslehtiä, kahviloita ja kauppoja. Venäläiset näkyivät ja kuuluivat niin, että noina vuosina Charlottenburgin kaupunginosaa alettiin kutsua Charlottengradiksi.

Venäläisen Berliinin uusi nousu koitti 1990-luvun alussa, jolloin alkoi uusi ja yhä jatkuva massiivinen muuttoliike entisen Neuvostoliiton alueelta Saksaan. Viime päivinä DDR tarjosi hyvityksenä menneistä Neuvostoliiton juutalaisille mahdollisuutta muuttaa maahan. Pian tämän jälkeen venäjänksalaiset saivat oikeuden muuttaa takaisin "historialliseen kotimaahansa". Saksojen yhdistyttyä myös juutalaisten muutto-oikeus säilyi. Nykyään Saksassa asuu jo yli kaksi miljoonaa entisen Neuvostoliiton alueelta muuttanutta. Berliinin asukkaista 200 000 puhuu äidinkielenään venäjää. Kaikista 1990-luvulla Venäjältä muuttaneista yli puolet on valinnut uudeksi kotimaakseen Saksan. Viime vuonna Saksa ohitti Israelin Venäjän juutalaisten maastamuuton ensisijaisena kohtemaana ja Saksan juutalaisväestö on kasvanut sodanjälkeisestä 15 000:sta jo 200 000:een.

Vuonna 1990 Berliiniin saapui Moskovasta myös Wladimir Kaminer (s. 1967). Kirjoissaan *Russendisko* (2000), *Militärmusik* (2001) ja *Schönhauser Allee* (2001) hän kuvaa humoristisesti tätä viimeisintä venäläisten emigranttien aaltoa, joka yhdessä muiden maahanmuuttajien kanssa luo monikulttuurista Berliiniä. Kaminerin tuotanto on vahvasti omaelämäkerrallista. Tarinat ovat silminnäkyvän kertomuksia, suurten historiallisten prosessien dokumentointia ihmisen tasolla.

Kaminerin esikoisteos *Russendisko* koostuu lyhyistä, muuttaman sivun kertomuksista, joista suuri osa on ilmestynyt alun perin kolumneina berliiniläisessä *Taz*-lehdessä. Teos on kokoelma Berliinin venäläisten ja muiden maahanmuuttajien muotokuvia ja selviytymistarinoita. Humorististen tarinoiden taustalla on kuitenkin kipeitäkin kokemuksia identiteetin etsimisestä, syntyperästä ja siirtolaisuudesta. Kansainvälisessä Berliinissä turkkilaisista baaria pitävät bulgarialaiset, kiinalaista ravintolaa vietnamilaiset, italialaista kreikkalaiset ja kreikkalaisia arabit. Juutalainen syntyperä sen sijaan oli aikoinaan este Kaminerin isän hyväksymiselle kommunistiseen puolueeseen. Vuonna 1990 vähäisestäkin juutalaisesta perimästä tuli onnenpotku, sillä sen perusteella aukeivat portit länteen. Saksaan oli helpointa mennä, passia ei tarvinnut ja junalippu maksoi vain 96 ruplaa. Saksan ukkoutuvissa juutalaisissa seurakunnissa tulokkaat aiheuttivat hämmennystä. Kaminerin hauskipia hahmoja on esimerkiksi kölniläinen rabbi, joka tarkistaessaan saapuneiden

perinteentuntemusta pyörtyy kauhusta eräänkin rouvan uskoessa, että matzoh-paastoleivät tehdään pienten lasten vereen.

Berliinissä Neuvostoliitosta tulleet sijoitettiin aluksi valtavaan Marzahnin betonilähiöön, jossa asuivat myös Itä-Saksan *gastarbeiterit*, vietnamilaiset. Uusi elämä ei ollut aina helppoa, mutta pilke silmäkulmassa Kaminer kuvaa, kuinka venäläisen kekseiliäisyyden, kaveriavun ja röyhkeydenkin keinoin asetutaan uuteen kotimaahan. "Maailma on täynnä tragedioita, voimme vain joko itkeä tai tehdä niistä komediaa," kirjailija totesikin muutama vuosi sitten haastattelussa. Nuoresta siirtolaispolvesta nousee menestyviä liikemiehiä, jotka aloittavat uransa myymällä hyvällä voitolla virvokkeita rautatieasemalla, pääasiassa paikalla niinikään päivystävillä Jehovan todistajille ja skientologeille. Vanhemmilla on kuitenkin vaikeampaa: esimerkiksi kirjoittajan isä saa päivänsä kulumaan joutuessaan käymään autokoulua kaksi vuotta ennen kuin vihdoin saa ajokortin.

Marssimusiikkia on Kaminerin ensimmäinen romaani ja ilmestynyt myös suomeksi. Siinä Kaminer palaa lapsuuteensa ja nuoruuteensa, pysähtyneisyyden ajan Neuvostoliittoon. Minäkertoja koettelee koulussa opettajien hermoja valitsemalla ainekirjoituksessa aina poliittisen aiheen. Sepittämällä aiheille oman, todellisuutta jännittävämman sisällön hän paljastaa sekä poliittisten että kirjallisten esikuvien tyhjyyden. Muuttaman vuoden päämäärättömän vetelehtimisen jälkeen päähenkilö pääsee aineensa "XX puoluekokouksen päätösten vaikutuksesta maatalouden kehittämiseen" ansiosta teatterikorkeakouluun dramaturgian linjalle. Kaminerin teoksissa ilmeneekin postmodernismin periaate todellisuuden ja kuvitelman